

Riječ urednika

Velika mi je čast i zadovoljstvo „otvoriti“ ovaj svezak Arhivskoga vjesnika s konstatacijom da časopis 2019. godine obilježava 120. obljetnicu izlaženja, čime se uvrštava među najdugovječnije znanstvene i stručne časopise u Hrvatskoj, a bez sumnje i među najdugovječnije arhivske časopise u svijetu.

Iako se naziv časopisa nekoliko puta mijenjao, uglavnom u suglasju s promjenama državno-pravnoga konteksta, od 1958. on izlazi pod ustaljenim nazivom kao *Arhivski vjesnik*. Od svojih početaka časopis je izlazio više-manje kontinuirano, pretežno kao godišnjak, s izuzetkom kraćih prekida koje su donijela razdoblja nakon Prvog i Drugog svjetskog rata te nekoliko dvobroja objavljenih u međuraću i tijekom 1960-ih i 1970-ih godina. Njegovo izlaženje nije omeo ni Domovinski rat, tako da je samo u razdoblju 1991.-1992. izišao kao dvobroj, a nakon toga je nastavljeno njegovo objavljivanje u redovitim godišnjim intervalima. Prekidi u izlaženju 1920.-1925. i 1945.-1958. označili su pokretanje ukupno triju serija časopisa, od kojih potonja, treća serija traje do danas.

U okviru dosadašnjih triju serija objavljeno je preko tisuću tristo stručnih i znanstvenih radova (u prvo vrijeme to je uključilo i veći udio kraćih tekstova), kao i velik broj raznih drugih priloga. Časopis, koji je prije 120 godina pokrenuo ravnatelj tadašnjeg Zemaljskog arhiva Ivan Bojničić, pod nazivom *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva*, predstavljen je prigodom izlaska prvoga sveska kao “historički” časopis. Kao takav trebao je biti jedan od tada uistinu malobrojnih povijesnih časopisa na području Hrvatske. No ipak i u to vrijeme, kako je u uvodniku naglasio njegov pokretač i urednik, izdavanjem časopisa kanilo se stvoriti sponu između “arkivara, zemaljskih činovnika te historičara”. Protokom vremena *Vjesnik* je sve više nastojao postati “glasilom” arhivista i arhivske struke, a sve manje objavljivati arhivsko gradivo, što je, uz pojedine, uglavnom kraće povijesne studije, bilo karakteristično za njegove početke. Sve se više orijentirao prema tzv. arhivskoj teoriji i praksi. To je ostalo glavnom težnjom i obilježjem izdavačke politike časopisa do danas. No iz njegove sadržajne fizionomije ipak nije nestala ni suradnja s historiografijom, kroz pomoćne povijesne znanosti, ali i povijest institucija, što je kao tematika izrazitije prisutno u sadržaju časopisa od 1990-ih. U vremenu koje je pred nama, kad u hrvatsku arhivsku praksu neizbježno nadire problematika upravljanja elektroničkim zapisima i sve intenzivnija digitalizacija gradiva, voljeli bismo da u okrilju časopisa i takve teme nađu više mjesta, kao i one u sferi korištenja i dostupnosti gradiva, podjednako aktualne. Vrijeme će, nadamo se, donijeti još mnogo toga, a poglavito se radu-

jemo temama koje bi nas mogle povezati s drugim disciplinama te učiniti i na taj način časopis vidljivijim, čitanijim i korištenim u širem krugu čitatelja.

U ovom broju objavljujemo osam znanstvenih radova, ali i veći broj drugih priloga: izvješća s različitih skupova i usavršavanja na kojima su sudjelovali arhivisti ili drugi djelatnici arhivske službe, te recenzije i prikaze knjiga ili časopisa. Nažalost, objavljujemo i tri nekrologa bivšim kolegama koji su preminuli tijekom 2018. i 2019. godine: Draženu Vlahovu, arhivskom savjetniku i dugogodišnjem ravnatelju Državnog arhiva u Pazinu, ali i eminentnom stručnjaku za glagoljske rukopise, Ivanu Dovraniću, arhivistu specijalistu, višegodišnjem voditelju Sabirnog centra Šibenik, a potom Odjela za zaštitu arhivskog i registraturnog gradiva Državnog arhiva u Šibeniku te akademiku Petru Strčiću, povjesničaru i arhivistu, dugogodišnjem ravnatelju Hrvatskog državnog arhiva i upravitelju Arhiva HAZU.

U rubrici *Rasprave i članci*, u cjelini pod nazivom *Arhivska teorija i praksa*, na prvom mjestu objavljujemo rad Nenada Bukvića *Financiranje državnih arhiva kroz programe javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske*, kojim autor daje pregled financiranja programa državnih arhiva proračunskim sredstvima, s obiljem ilustrativnog i komparativnog materijala prema vrsti potprogramskih aktivnosti. Miroslav Novak, slovenski autor čiji je rad preveden na hrvatski pod naslovom *Teorijski i praktični aspekti upravljanja relacijama u suvremenoj arhivskoj teoriji i praksi*, piše o novostima koje u pojmovnik i shvaćanje arhivskoga opisa donosi RiC model (Records in Context). Hrvoje Gržina radom *Digitalizacija fotografskih negativa – važnost skrbničkih odluka*, donosi ne samo pregled spoznaja iz literature koja se bavi digitalizacijom fotonegativa nego i vlastita iskustva i promišljanja o toj temi, popraćena slikovnim primjerima iz fundusa Fotolaboratorija HDA. Marko Medved u radu s naslovom *Incuria et vandalismus- sudbina arhiva augustinskog samostana sv. Jeronima u Rijeci*, upoznaje nas s poviješću i sudbinom arhiva augustinskog samostana iz Rijeke, ukinutog jozefinističkim reformama u 18. stoljeću, ukazujući na neke veoma značajne dokumente tog arhiva, ali i reda u cjelini, ne samo u Rijeci, nego i u Beču, Rimu, Zagrebu i dr. Ivan Brigović i Josipa Caričić u članku pod naslovom *Prikupljanje, obrada i korištenje arhivskog gradiva 9. (kninskog) korpusa u Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata u Zagrebu* pišu o pojedinim etapama arhivskoga rada, ukazujući, među ostalim, na specifične probleme prikupljanja i obrade gradiva stvaratelja djelatnih za vrijeme Domovinskog rata.

U cjelini *Institucije, osobe i obitelji* donosimo tri rada. Mario Stipančević u radu „*Mlada Jugoslavija*“ – teroristička ispostava zagrebačke policije piše o unitarističkoj i terorističkoj omladinskoj organizaciji, povezanoj sa zagrebačkom policijom i njezinim zloglasnim „šefom“, Jankom Bedekovićem, koji joj je bio na čelu od 1929. do 1938. godine. Slovenska autorica Goranka Kreačić piše *O obiteljskim vezama triju karlovačkih građanina iz 19. stoljeća: Alojza Duquenoisa,*

Ivana Reichherzera i Franza Zihaka, a Siniša Lajnert predstavlja povijest *Trgovačke banka Zagreb (1912.-1948.)* u radu istoimenog naslova, otkrivajući zakulisni put upravljanja tom bankom za vrijeme Drugog svjetskog rata.

U ovoj obljetničkoj godini možemo se pohvaliti i većim brojem uređivačkih novosti. Prvenstveno, potrudili smo se dovršiti proces promjena koji je započeo prošle godine radom na novim uputama za suradnike časopisa, dovršetkom i dvojezičnom objavom tih uputa, kao i pravila za referiranje sastavljenih prema tzv. čikaškom priručniku. Time smo otvorili i mogućnost objave radova na engleskom jeziku. Usvojili smo etička pravila, u suglasju s uputama Ministarstva znanosti i obrazovanja i preporukama međunarodne Udruge za etiku u publiciranju (COPE). Pokrenuli smo *Open Journal System* časopisa na mrežnoj stranici Hrvatskog državnog arhiva, gdje će ubuduće besplatno biti dostupni svi radovi objavljeni u časopisu, s poveznicom na *Portal hrvatskih znanstvenih časopisa Hrčak*, gdje su dostupni raniji brojevi, iz razdoblja 1958.-2016. Autorski prilozi i upute za suradnike od ove godine dostupni su prema tome i na Hrčku i na mrežnoj stranici arhiva. Od ove godine neki radovi imaju priloge u boji, što je posebno važno kad je riječ o grafikonima, ali i kvalitetnim ili po nekom drugom kriteriju zahtjevnijim fotografijama. Uveli smo i novosti koje prate svaki pojedini rad: od prošle godine uz imena, mjesto rada i života autora znanstvenih i stručnih radova, navodimo i njihovu e-mail adresu, što nam za znanstvene i stručne radove omogućava vezu s ORCID profilom autora, a od ove godine uz radove navodimo i podatke koji prate tijek njihova zaprimanja i prihvaćanja. Od ovog broja uz sve kategorizirane radove bit će navedeni i DOI brojevi. To čini vidljivijim ne samo autore i njihove tekstove nego i časopis u cjelini. Nadamo se da će sve to pridonijeti daljnjem kontinuiranom jačanju kvalitete radova, a posljedično i većoj indeksiranosti radova i časopisa u citatnim bazama.

Rajka Bućin